Inwoners aan het woord over de energietransitie

Vragenlijst over de energietransitie in de RES-regio Holland-Rijnland

Rapportage (analyse op regional niveau)
RES-regio Holland Rijnland
6 januari 2021

E:M+MA.

Inhoudsopgave

Achtergrond **3**

Samenvatting **6**

Resultaten **9**

Houding *9*
Gedrag *20*
Informatiebehoefte *27*
Open vragen *30*
Persoonskernmerken *32*

Proximities-analyse **36**

Achtergrond

Achtergrond

In het Klimaatakkoord staan afspraken om onze CO_2-uitstoot te verminderen. Gemeenten, provincies en waterschappen werken op regionaal niveau samen met burgers, bedrijven, maatschappelijke partijen en netbeheerders aan deze opgave. Alle regio's – dertig in totaal – stellen een Regionale Energiestrategie (RES) op. In deze RES geeft elke regio aan welke bijdrage zij kan leveren aan het opwekken van duurzame elektriciteit uit zon en wind.

Doel

De RES-regio Holland Rijnland wil in aanloop naar het vaststellen van de RES 1.0 inzicht krijgen in de manier waarop inwoners denken over de regionale energietransitie, en op welke manier ze hierbij willen bijdragen en over meedenken. Hiervoor worden onder andere twee online vragenlijsten uitgezet onder inwoners van de regio.

Met de eerste online vragenlijst, waarvan de resultaten in deze rapportage worden gepresenteerd, krijgt de RES-regio Holland Rijnland een beter beeld van de houding, het gedrag, de voorkeuren en zorgen van inwoners omtrent de regionale en lokale energietransitie.

De tweede vragenlijst richt zich in het bijzonder op de ruimtelijke voorwaarden voor het plaatsen van zonnevelden en windmolens, en op welke manier inwoners financieel willen meedoen met lokale energieprojecten. De resultaten van de tweede vragenlijst worden gepresenteerd in een aparte regionale rapportage.

Methode

De online vragenlijst is een kwantitatieve onderzoeksmethode. De vragenlijst bestaat uit een combinatie van meerkeuzevragen, vragen met beoordelingsschalen en open vragen. In totaal bestond de online vragenlijst uit maximaal 37 vragen. Niet iedere respondent heeft alle vragen gekregen; dit is immers deels afhankelijk van de antwoorden die een respondent geeft op eerdere vragen. Enkel open vragen waren niet verplicht om in te vullen.

Aanvullend is een proximities-analyse gemaakt. Dat wil zeggen: op basis van de antwoorden die inwoners gaven, zijn er een aantal karakteristieke doelgroepen geïdentificeerd die vergelijkbare antwoorden gaven, en dus gedeelde waarden, voorkeuren en opvattingen hebben. Deze segmentatie en de omvang van iedere doelgroep biedt goede aanknopingspunten voor een doelgroepgerichte communicatie- en participatiestrategie.

De vragenlijst is volledig ingevuld door 2.429 respondenten. Zie het hoofdstuk *Persoonskenmerken* voor meer informatie over de groep respondenten.

Periode

De online vragenlijst kon worden ingevuld tussen 11 november 2020 en 7 december 2020.

Communicatie

Vanuit de RES-regio Holland Rijnland is er een persbericht uitgestuurd en een Facebook-campagne opgezet om de vragenlijst onder de aandacht te brengen onder inwoners. De betrokken gemeenten hebben de vragenlijst via eigen

(social media) kanalen gecommuniceerd richting hun inwoners. Bijvoorbeeld via Facebook, LinkedIn, lokale kranten, burgerpanels en flyers in h-a-h bladen.

Leeswijzer

Ten eerste wordt er een samenvatting gegeven van de resultaten van de online vragenlijst. Vervolgens worden de resultaten per vraag weergegeven en kort toegelicht. Hierbij is een onderverdeling gemaakt tussen de vragen die gaan over houding, gedrag en informatiebehoefte. Ook worden de persoonskenmerken van de respondenten vermeld en de suggesties die zij gaven in het laatste deel van de vragenlijst. Als laatste wordt de proximities-analyse gepresenteerd.

Samenvatting

Samenvatting

De belangrijkste bevindingen in bullet points:

- Tweederde van de respondenten maakt zich (erg) zorgen over klimaatverandering en voelt zich hier verantwoordelijk voor. Maar als de plannen concreter wordt, zien respondenten toch ook veel bezwaren, wachten ze liever even af of willen ze dat er naar alternatieve oplossingen wordt gekeken.

- Men vindt het belangrijk dat energie beschikbaar en betaalbaar is, geen schade veroorzaakt aan de natuur, het milieu en het klimaat, en ook dat energie duurzaam wordt opgewekt. Enkel een kwart van de respondenten vindt het (erg) belangrijk dat energie in hun gemeente wordt opgewekt.

- Bijna de helft van de respondenten vindt grote windmolens in hun gemeente een erg slecht idee. Voor middelgrote en kleine windmolens is de weerstand minder, maar nog steeds groot. Behoud van natuur en het vermijden van geluidsoverlast zijn de belangrijkste voorwaarden voor het plaatsen van windmolens.

- Ruim 90% van de respondenten zien zonnepanelen op daken als een goede oplossing. Wel vindt ruim een derde van de respondenten het plaatsen van grote zonnevelden een erg slecht idee. Ook bij het plaatsen van zonnevelden is het behoud en de bescherming van de natuur een erg belangrijke voorwaarde.

- Het merendeel van de respondenten er tegenop om de overstap te maken naar aardgasvrij wonen. Drie op de tien respondenten vindt het (erg) belangrijk dat hun wijk van het gas afgaat. Tijdige informatie over de overstap naar aardgasvrij wonen, is voor respondenten de belangrijkste voorwaarde.

- Driekwart van de respondenten heeft de afgelopen vijf jaar duurzaamheidsmaatregelen genomen. Het gaat dan met name om kleine aanpassingen aan het huis. Twee op de vijf respondenten weet al zeker dat ze de komende vijf jaar duurzaamheidsmaatregelen gaat nemen. Met name het plaatsen van zonnepanelen wordt vaak genoemd als mogelijke maatregel. Tevens twijfelen twee op de vijf respondenten nog of ze maatregelen gaan nemen.

- Voor de respondenten die geen duurzaamheidsmaatregelen willen treffen voor de komende vijf jaar, zijn de hoge kosten en de twijfel over het nut van de maatregelen, de voornaamste redenen om geen maatregelen te treffen. Voor de respondenten die nog twijfelen of ze wel maatregelen gaan nemen, zijn het voornamelijk de hoge kosten die in de weg staan. Veel minder belangrijk – ook t.o.v. de respondenten die geen maatregelen gaan nemen – is voor hen de moeite en de tijd die het kost.

- 70% van de respondenten wil graag geïnformeerd worden over de plannen van de gemeente omtrent de energietransitie. De meeste respondenten hebben behoefte aan informatie over leningen en/of subsidies, maar ook informatie over goede voorbeelden en hoe ze zelf energie kunnen besparen is gewild. Mail en brief zijn het meest

gewenste communicatiemiddel. Slechts 1 op de 5 wil geïnformeerd worden via digitale vormen.

- De groep respondenten is onder de verdelen in vijf doelgroepen: Koplopers (6%), Welwillenden (26%), Middenmoters (28%), Twijfelaars (6%) en Tegenstanders (21%). 13% van de respondenten valt niet onder te verdelen in een karakteristieke doelgroep. Elke doelgroep kenmerkt zich door een eigen houding ten opzichte van klimaatverandering, de energietransitie en duurzame energiebronnen, in combinatie met het wel of niet (willen) nemen van duurzaamheidsmaatregelen.

- De groepen Welwillenden en Twijfelaars zijn zich bewust van de urgentie van klimaatverandering, en willen graag een steentje bijdragen. Wel heb ze nog veel vragen, zorgen of zijn er obstakels die hen weerhoudt om maatregelen te nemen. Door de communicatie en participatie goed af te stemmen op deze twee doelgroepen, leidt dit snel tot een groter draagvlak en meer bereidheid om zelf (extra) maatregelen te nemen.

- De groep Welwillenden geeft het duidelijkst aan geïnformeerd te willen worden over onderwerpen als opwek, kosten en mogelijkheden voor subsidie. De groep Twijfelaars heeft met name behoefte aan informatie over leningen en/of subsidies om zelf maatregelen te nemen.

- De groep Tegenstanders zijn doorgaans veel minder geïnteresseerd in informatie van de gemeente over de energietransitie. Een brief lijkt nog de beste optie. Ook zijn zij duidelijk tegen een app als communicatiemiddel. De groepen Koplopers en Twijfelaars zijn juist wel geïnteresseerd in een dergelijke app.

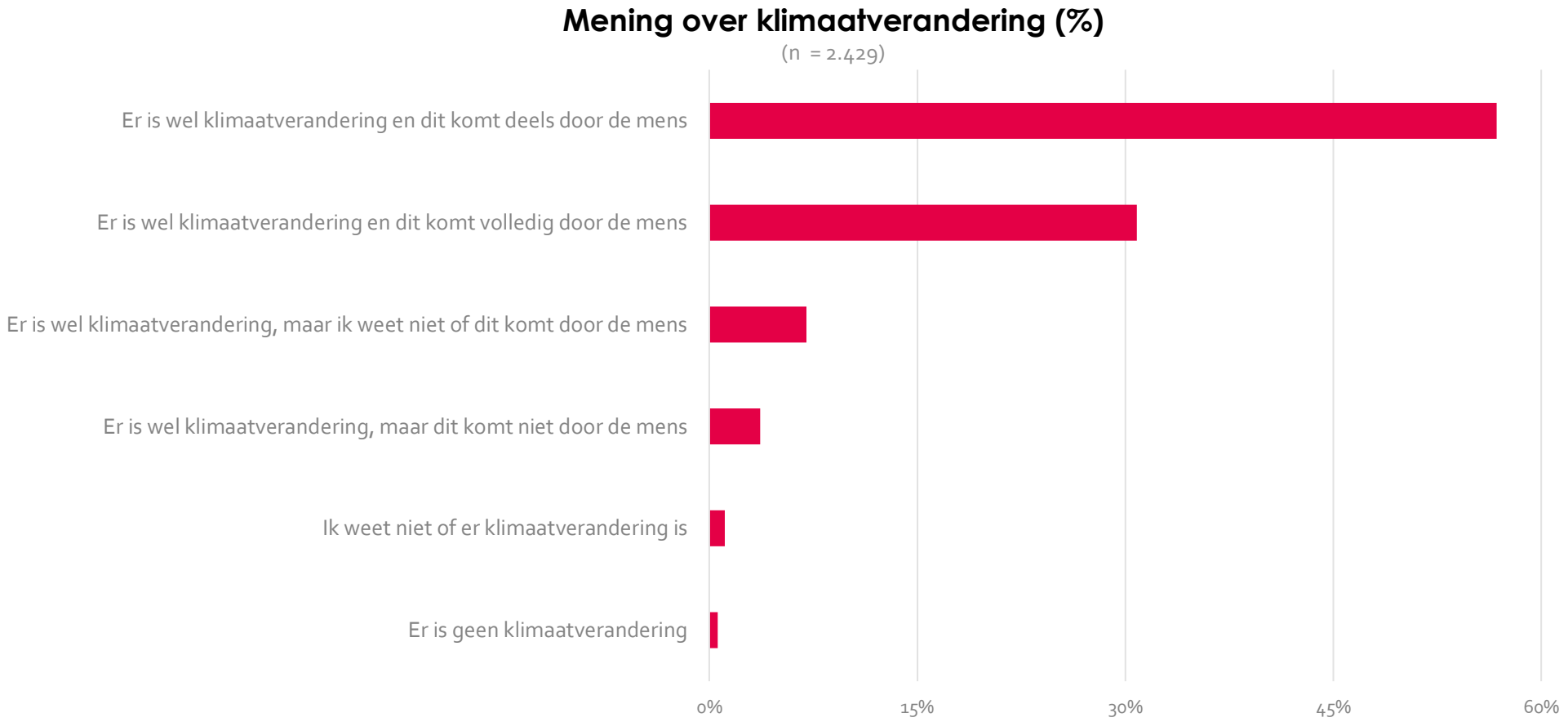
- De groep Middenmoters hebben geen uitgesproken mening over de bevraagde thema's. Ze hebben enkel eenvoudige energiebesparende maatregelen getroffen, maar daar is het bij gebleven. Ook hebben ze geen specifieke informatiebehoefte, alhoewel ze doorgaans een lichte voorkeur hebben voor bijeenkomsten en relatief minder vaak aangeven dat ze informatie via de website van de gemeente willen.

Resultaten

Houding

Vrijwel iedereen onderkent dat er sprake is van klimaatverandering

Ruim de helft denkt dat klimaatverandering deels door de mens komt; 3 op de 10 denkt dat de mens volledig verantwoordelijk is voor klimaatverandering.

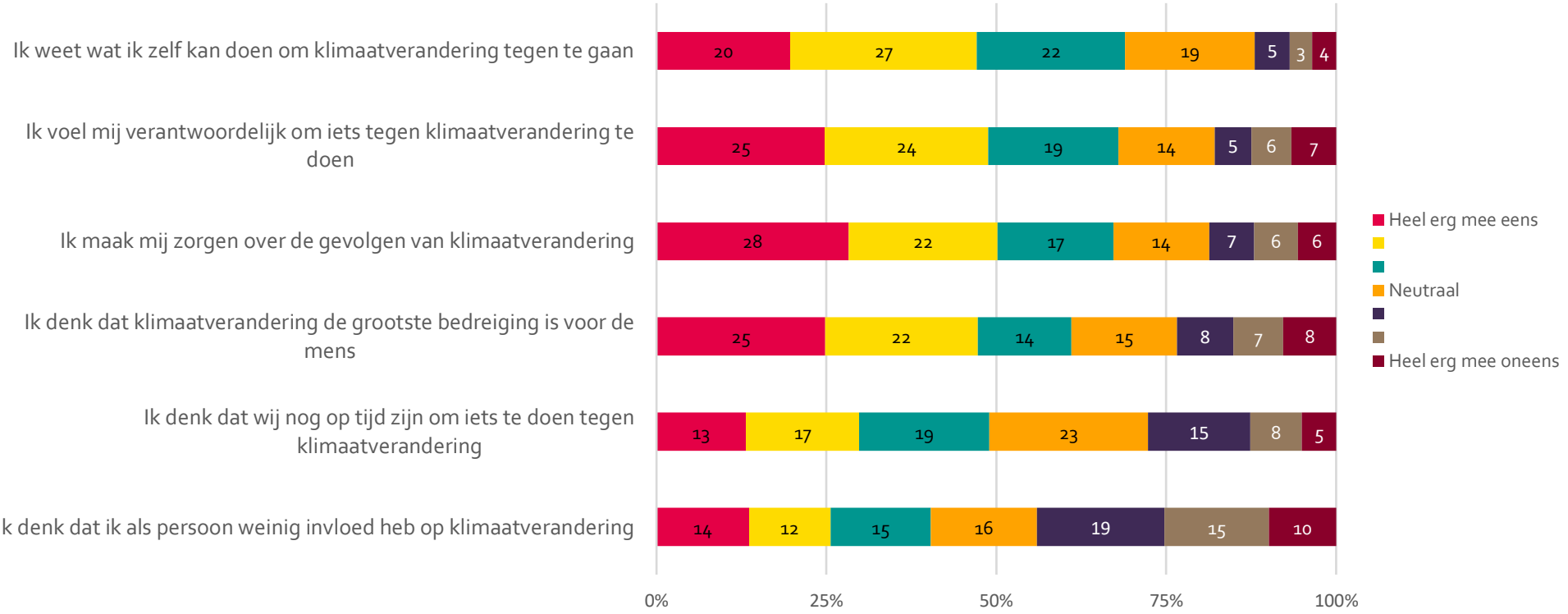

Tweederde maakt zich (heel erg) zorgen over de gevolgen van klimaatverandering

Een vergelijkbaar deel van de respondenten voelt zich verantwoordelijk hiervoor en weet wat ze kunnen doen om klimaatverandering tegen te gaan. Bijna de helft van de respondenten denkt ook dat wij nog op tijd zijn om iets te doen tegen klimaatverandering.

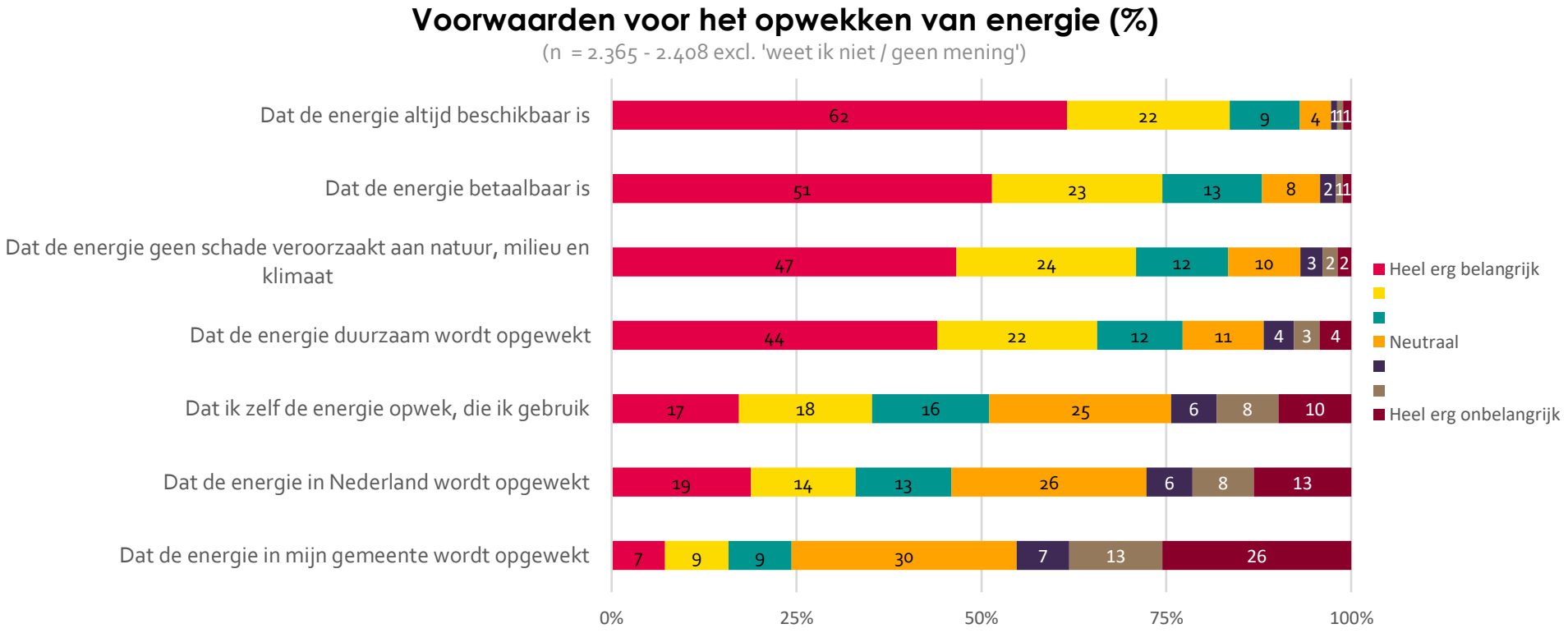
Houding ten opzichte van klimaatverandering (%)

(n = 2.332 - 2.403 excl. 'weet ik niet / geen mening')

Bijna 80% van de inwoners vindt dat energie duurzaam moet worden opgewekt

Dat energie beschikbaar en betaalbaar is, vinden de meeste inwoners (erg) belangrijk. Dat ze de energie zelf opwekken die ze gebruiken, wordt duidelijk minder belangrijk gevonden, net als het opwekken van energie in Nederland. Een kwart van de respondenten vindt het (erg) belangrijk dat energie in hun gemeente wordt opgewekt.

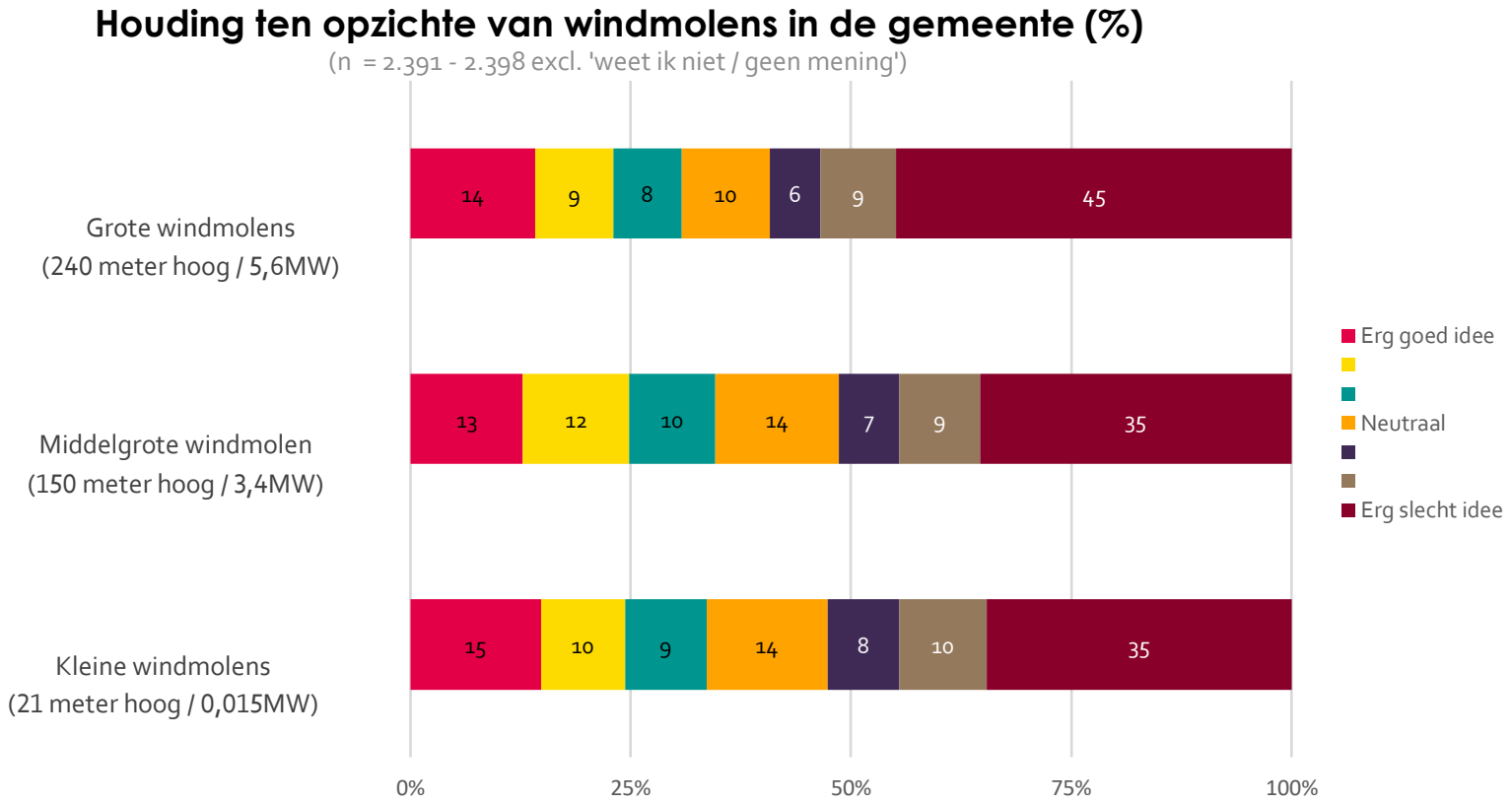
Hoe groter de windmolen, hoe groter de weerstand onder inwoners

Bijna de helft van de respondenten vindt grote windmolens in hun gemeente een erg slecht idee. Voor middelgrote en kleine windmolens is men minder negatief, maar toch vindt ruim de helft van de respondenten beide formaten windmolens een (erg) slecht idee.

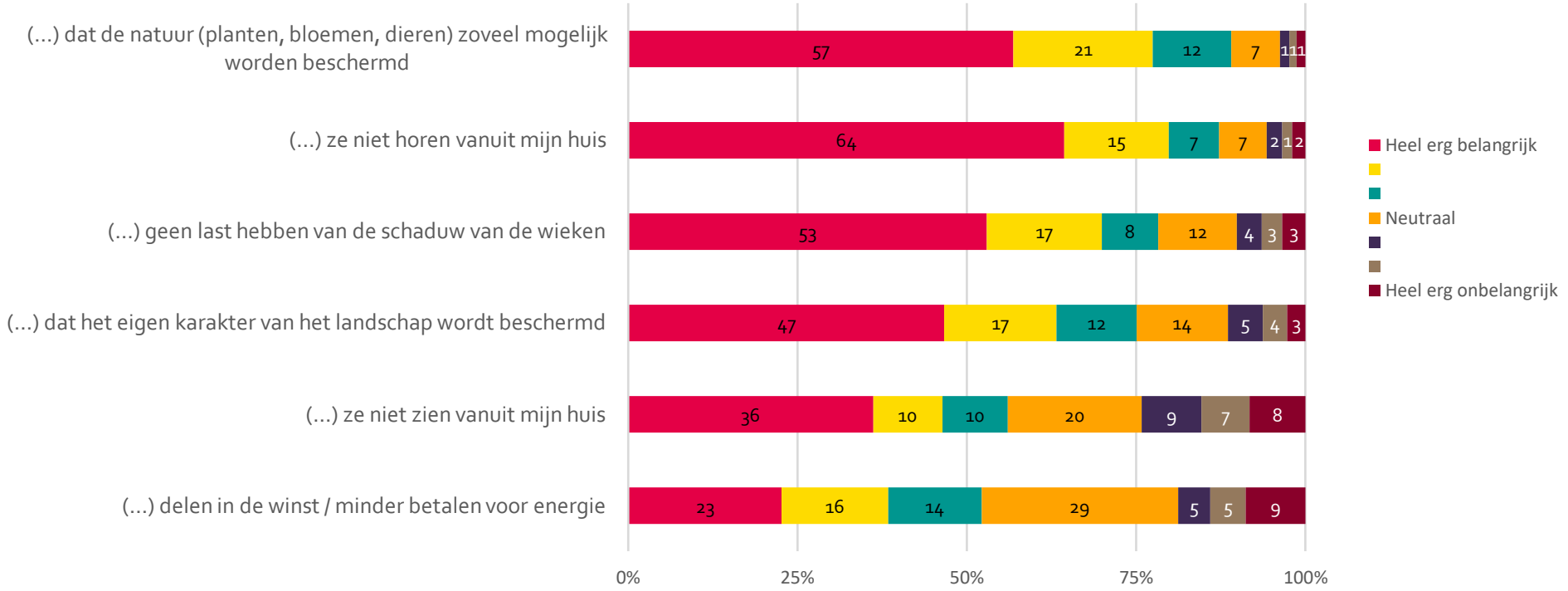

Behoud van natuur en het vermijden van geluidsoverlast zijn de belangrijkste voorwaarden voor het plaatsen van windmolens

Dat ze niet uitkijken op een windmolen, wordt door ruim de helft van de respondenten als (erg) belangrijk gezien. Of ze financieel voordeel hebben van de windmolens, wordt eveneens door ongeveer de helft van de respondenten als (erg) belangrijk gezien.

Voorwaarden voor het plaatsen van windmolens in de gemeente (%)

(n = 2.361 - 2.395 excl. 'weet ik niet / geen mening')

Ruim 90% van de respondenten vindt zonnepanelen op daken een (erg) goed idee

De helft van de respondenten vindt kleine zonnevelden in de gemeente een (erg) goed idee. Bijna een derde vindt grote zonnevelden een (erg) goed idee; ruim een derde is faliekant tegen.

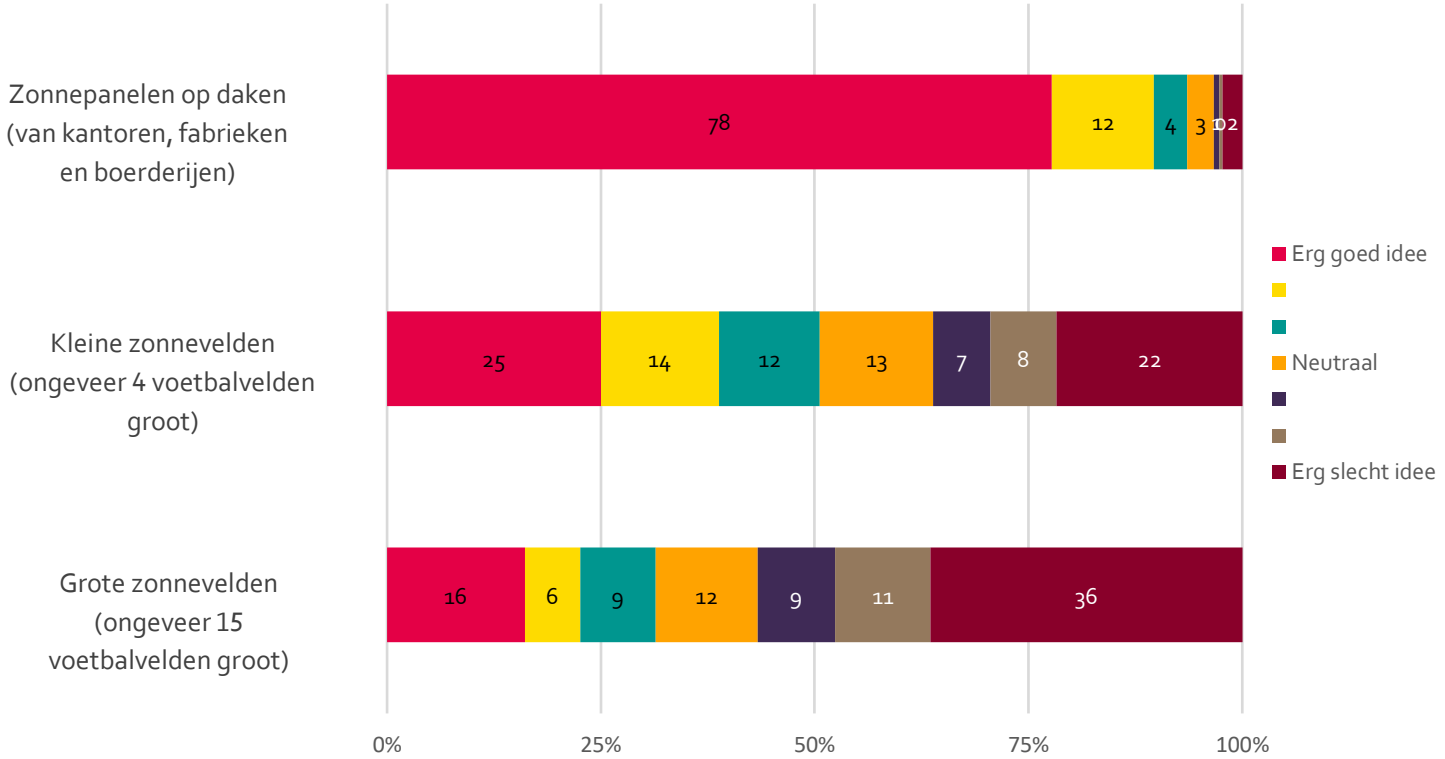

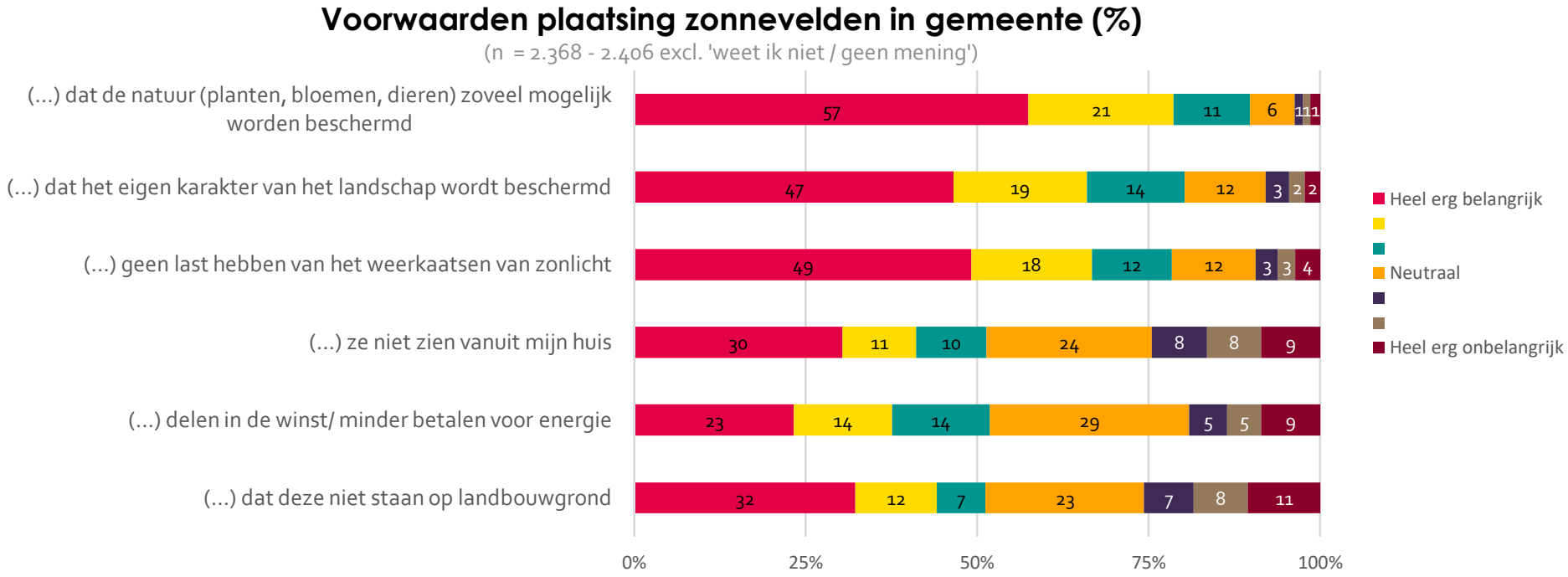
Houding ten opzichte van zonnevelden in de gemeente (%)

(n = 2.409 - 2.415 excl. 'weet ik niet / geen mening')

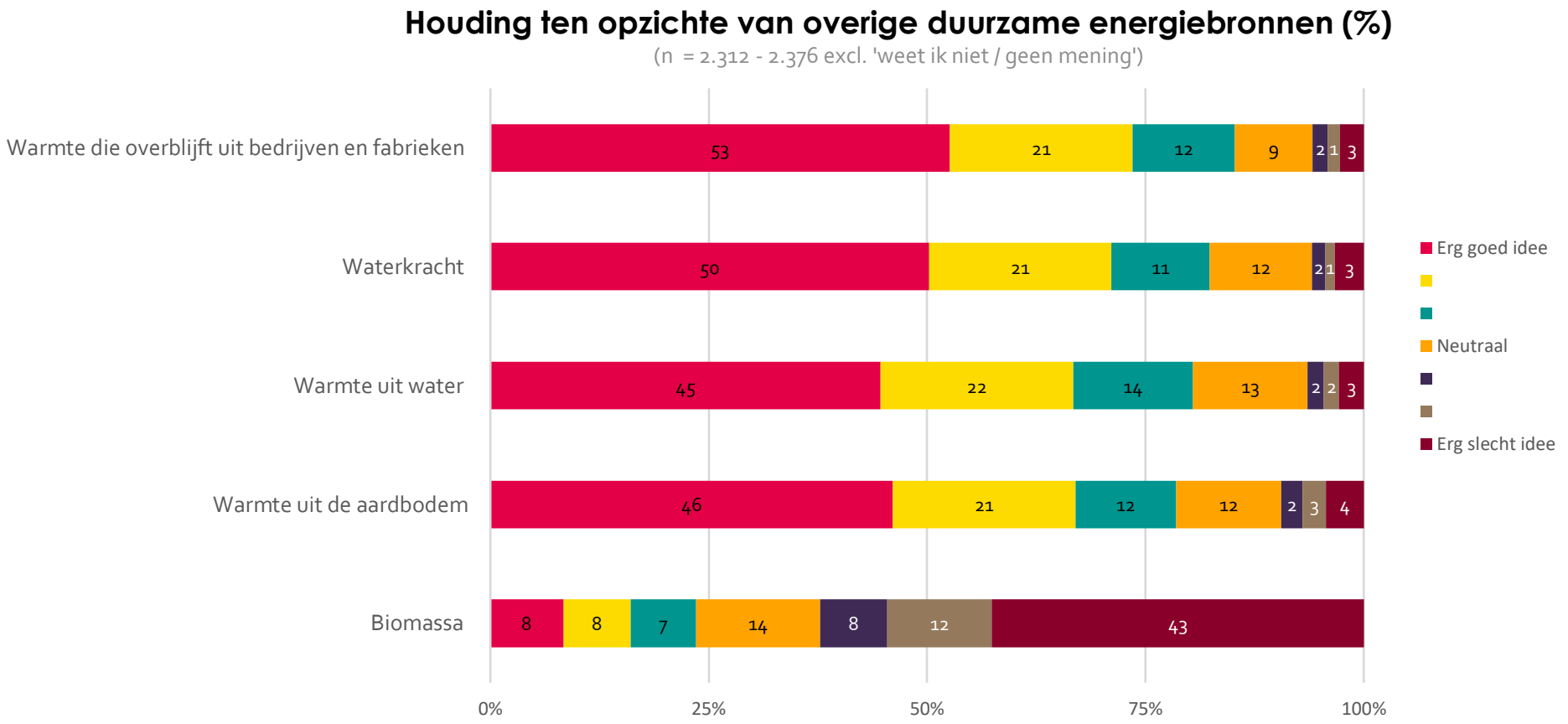
Ook bij het plaatsen van zonnevelden is het behoud van de natuur een erg belangrijkste voorwaarde

Ook vindt vier op de vijf van de respondenten dat, bij het plaatsen van zonnevelden, het eigen karakter van het landschap moet worden behouden en dat ze geen last hebben van weerkaatsend zonlicht. Financieel voordeel hebben aan de zonnevelden is voor een kwart van de respondenten een heel erg belangrijke voorwaarde; 3 op de 10 staat hier neutraal in.

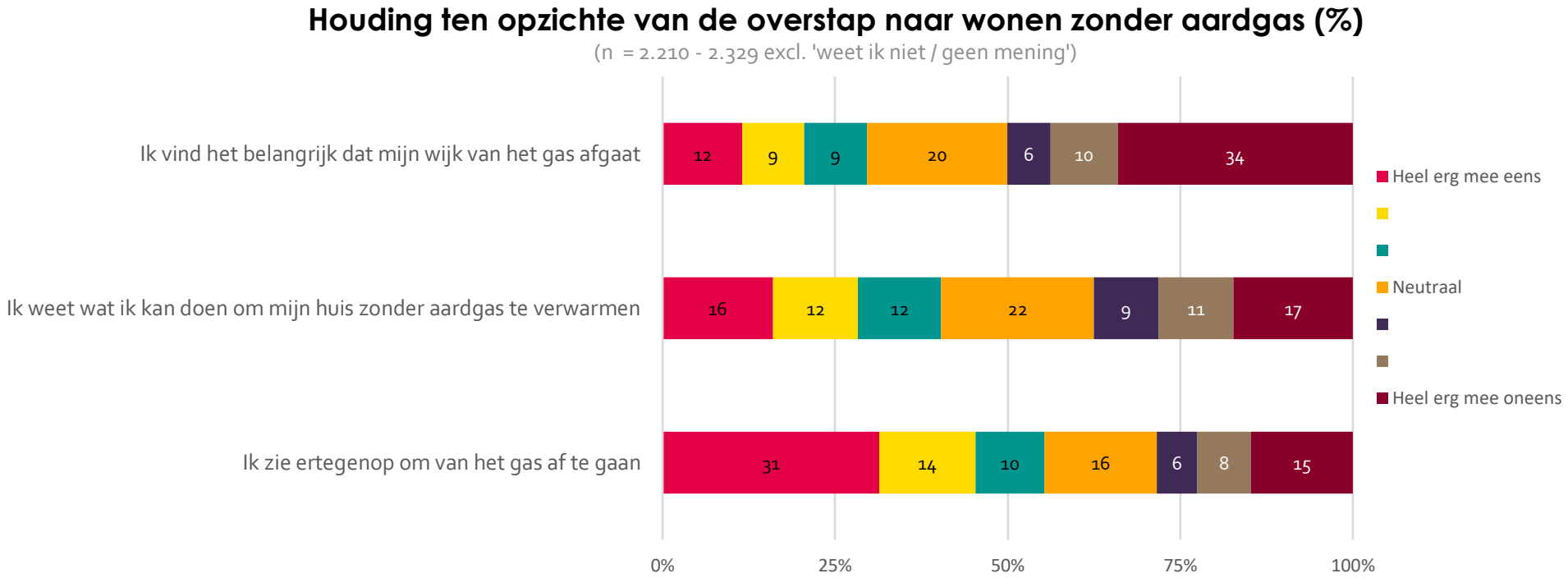
Respondenten zien veel potentie in alternatieve duurzame energiebronnen, behalve in biomassa

Ongeveer 80% van de inwoners vindt het een (erg) goed idee om in te zetten op duurzame warmtebronnen. Voor biomassa is dit nog geen kwart van de inwoners. Sterker nog: 43% van de respondenten vindt biomassa een erg slecht idee.

3 op de 10 respondenten vindt het (erg) belangrijk dat hun wijk van het gas afgaat; een derde vindt dit juist heel onbelangrijk

Het merendeel van de respondenten ziet ertegenop om van het gas af te gaan. Er is ongeveer een even grote groep respondenten die wel (enigszins) weet hoe zij aardgasvrij hun woning kunnen verwarmen, als de groep die dit doorgaans niet zo goed weet.

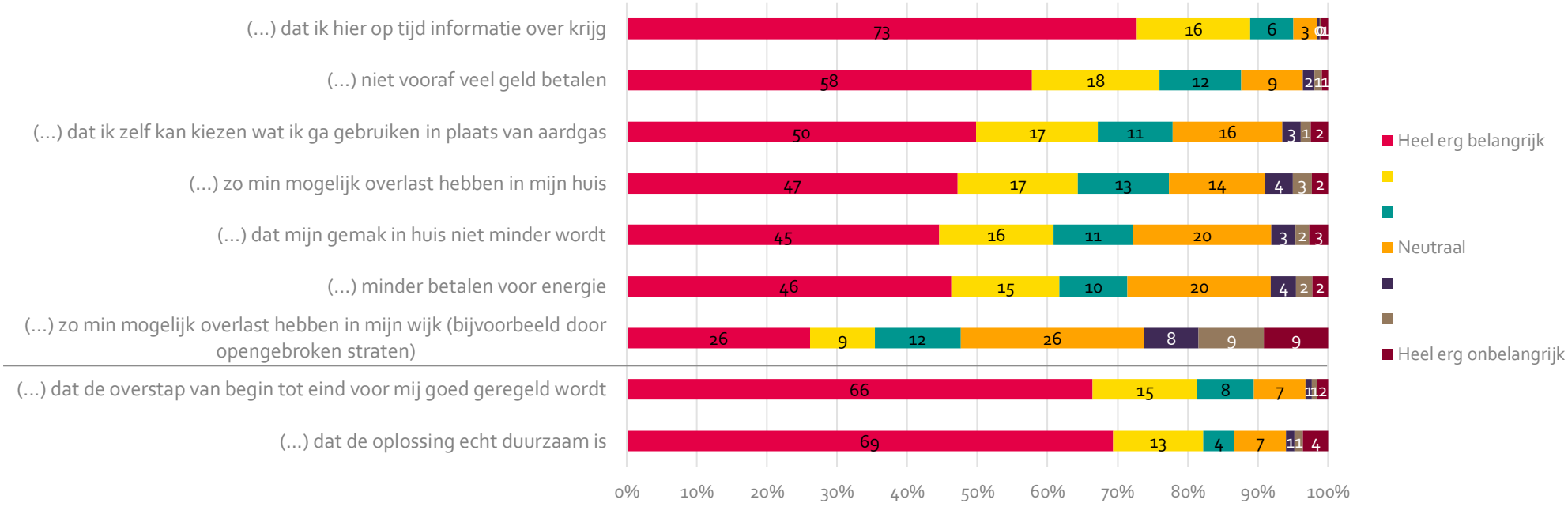

Tijdige informatie over de overstap naar aardgasvrij wonen, is voor inwoners het allerbelangrijkst

Ook vindt bijna vier vijfde van de respondenten het (erg) belangrijk dat ze niet vooraf veel geld moeten betalen. Overlast in de wijk is minder een probleem, maar nog steeds vindt bijna de helft het (erg) belangrijk dat er zo min mogelijk overlast is in de wijk.

Voorwaarden voor de overstap naar aardgasvrij wonen (%)

(n = 2.309 – 2.341 excl. 'weet ik niet /geen mening')

(*) De laatste twee antwoordopties van deze vraag zijn niet gepresenteerd in de vragenlijst van de gemeente Hille, Lisse en Teylingen. Voor deze antwoordopties geldt: n = 1.038 – 1.039 excl. 'weet ik niet / geen mening')

Resultaten

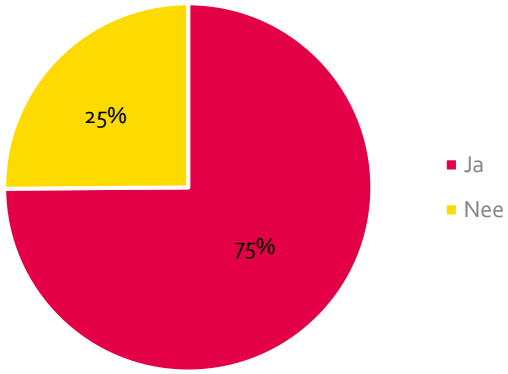
Gedrag

75% heeft in de afgelopen vijf jaar duurzaamheids-maatregelen genomen

Inwoners hebben met name kleine aanpassingen aan hun huis gedaan, zoals het plaatsen van LED-verlichting, dubbelglas of het dichtmaken van naden en kieren. Van de inwoners die maatregelen hebben genomen, heeft bijna de helft zonnepanelen geplaatst.

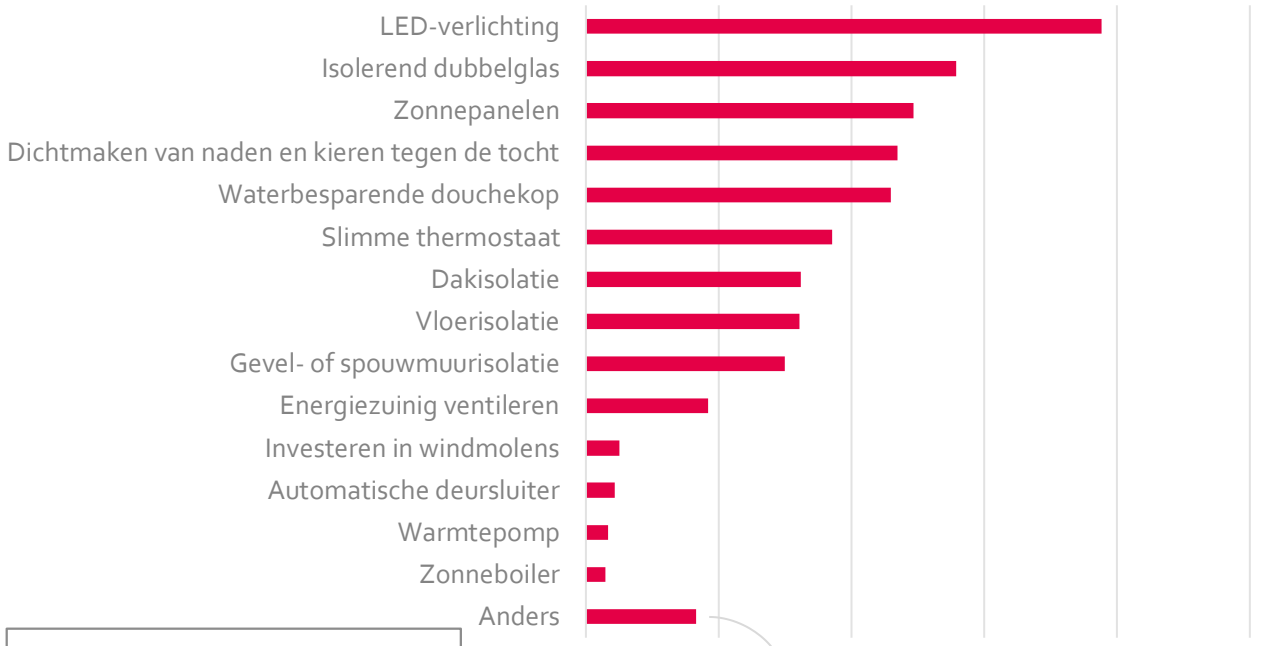
Wel / niet maatregelen genomen in de afgelopen vijf jaar

(n = 2.417)

Type maatregelen genomen (%)

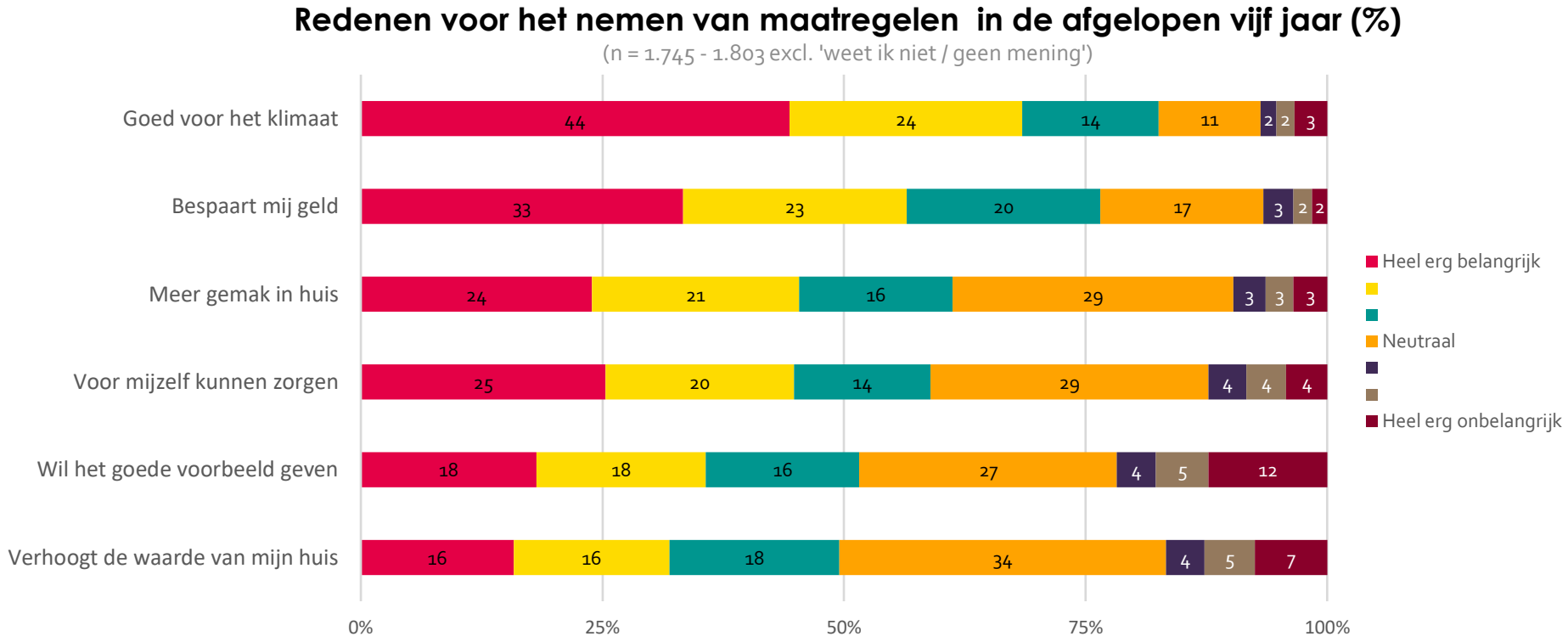
(n = 1.803)

o.a. inductiekookplaat, energiezuinige elektrische apparaten en energiezuinige Hr-ketel

Voornaamste redenen om duurzaamheidsmaatregelen te hebben genomen is het klimaat en geldbesparing

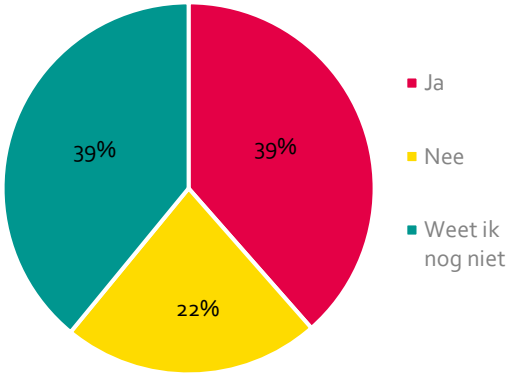
Waar ruim 80% van de inwoners het klimaat als (erg) belangrijke reden noemt om maatregelen te nemen, stelt 50% van de inwoners dat ze dit doen om de waarde van hun huis te verhogen of om het goede voorbeeld te geven.

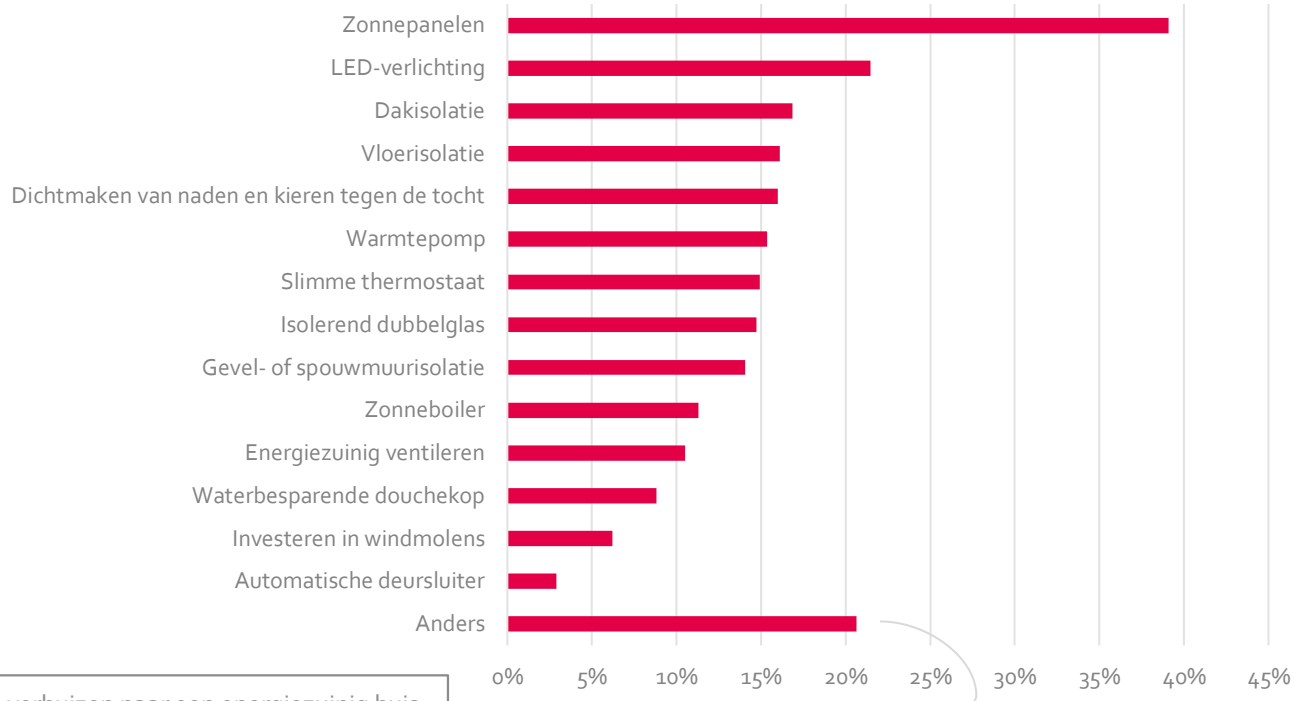
Twee op de vijf wil in de komende vijf jaar duurzaam-heidsmaatregelen nemen

Ook is er een grote groep inwoners (39%) die nog twijfelt over het nemen van maatregelen. Zonnepanelen worden het vaakst genoemd als mogelijke maatregel.

Wel / niet maatregelen nemen in de komende vijf jaar
(n = 2.417)

Type maatregelen van plan (%)
(n = 931)

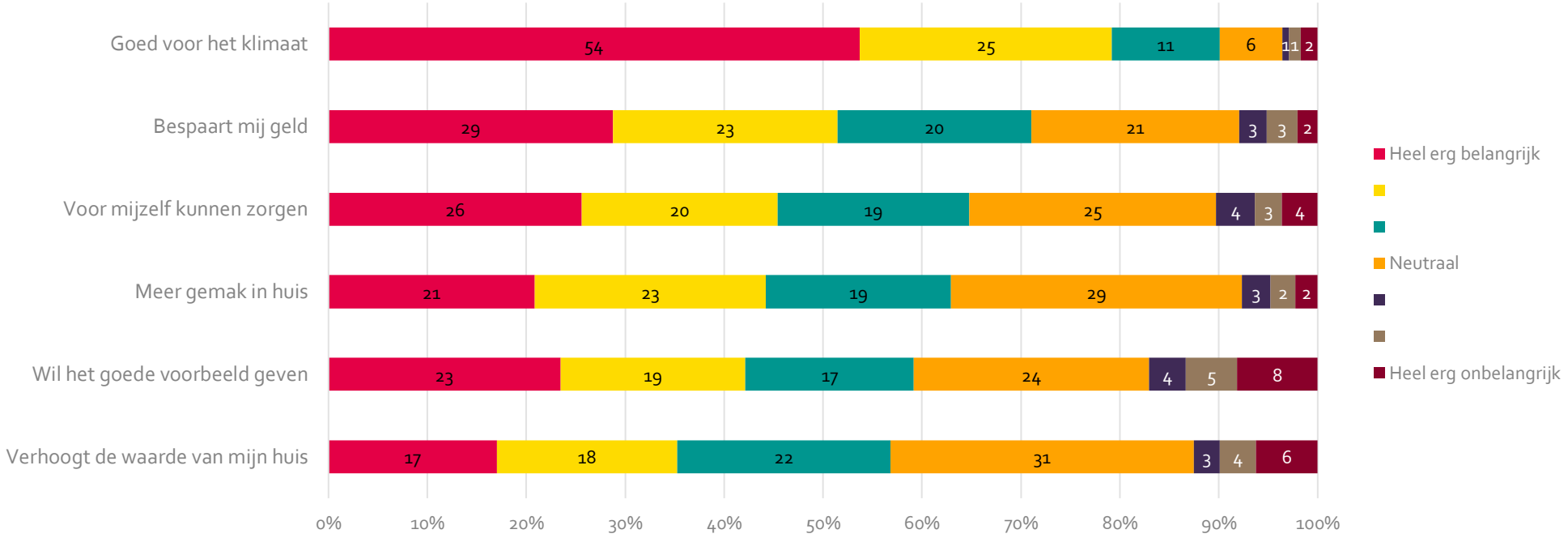

o.a. verhuizen naar een energiezuinig huis, energiezuinige Hr-ketel, radiatorfolie en vervangen van raamkozijnen

Voornaamste reden om duurzaamheidsmaatregelen te nemen is het klimaat

Voor respondenten die al zeker weten dat ze duurzaamheidsmaatregelen gaan nemen in de komende vijf jaar, zijn de overige redenen allemaal in zekere mate (erg) belangrijk. De minst belangrijke reden is dat de huiswaarde hierdoor stijgt.

Redenen voor het nemen van maatregelen in de aankomende vijf jaar (%)

(n = 910 - 927 excl. 'weet ik niet/geen mening')

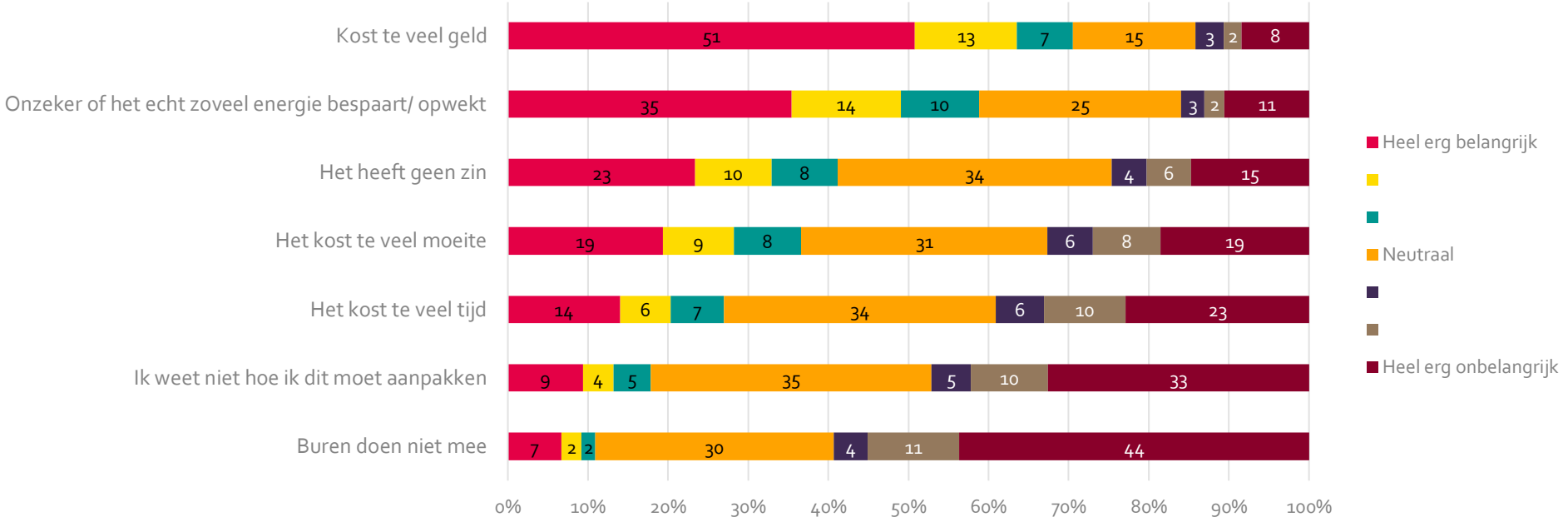

Hoge kosten en twijfel over het nut weerhouden inwoners om duurzaamheidsmaatregelen te nemen in de komende vijf jaar

Voor een groot deel hebben respondenten ook geen zin, of vinden ze het te veel moeite, om maatregelen te nemen. Bij nog geen 20% van de respondenten heeft het ermee te maken dat ze niet weten hoe ze dit moeten aanpakken.

Redenen om *geen* maatregelen te nemen in de aankomende vijf jaar (%)

(n = 910 - 929 excl. 'weet ik niet/geen mening')

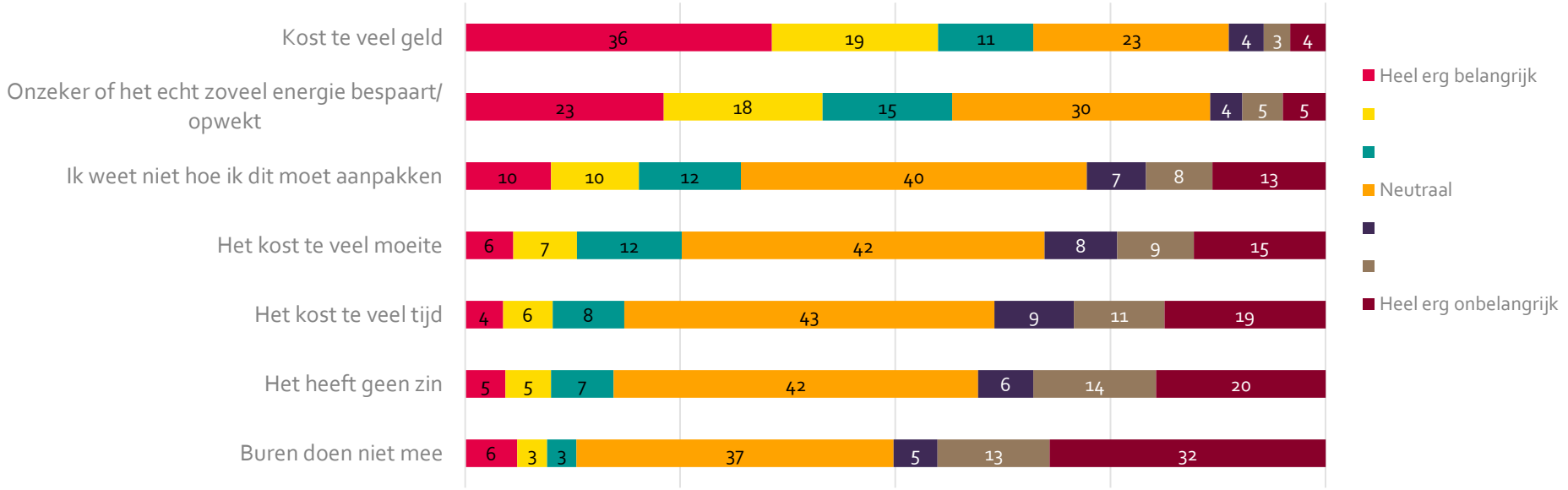

De hoge kosten blijft de grootste bron van twijfel om duurzaamheidsmaatregelen te nemen

Twee derde van de respondenten die twijfelen of ze wel duurzaamheidsmaatregelen willen nemen, geven aan dat de kosten hiervoor een (erg) belangrijke reden zijn. Veel minder belangrijk – ook t.o.v. de respondenten de geen maatregelen gaan nemen – is voor hen de moeite of de tijd die het kost.

Redenen voor *twijfel* om maatregelen te nemen in de komende vijf jaar (%)

(n = 727 - 881 excl. 'weet ik niet niet / geen mening)

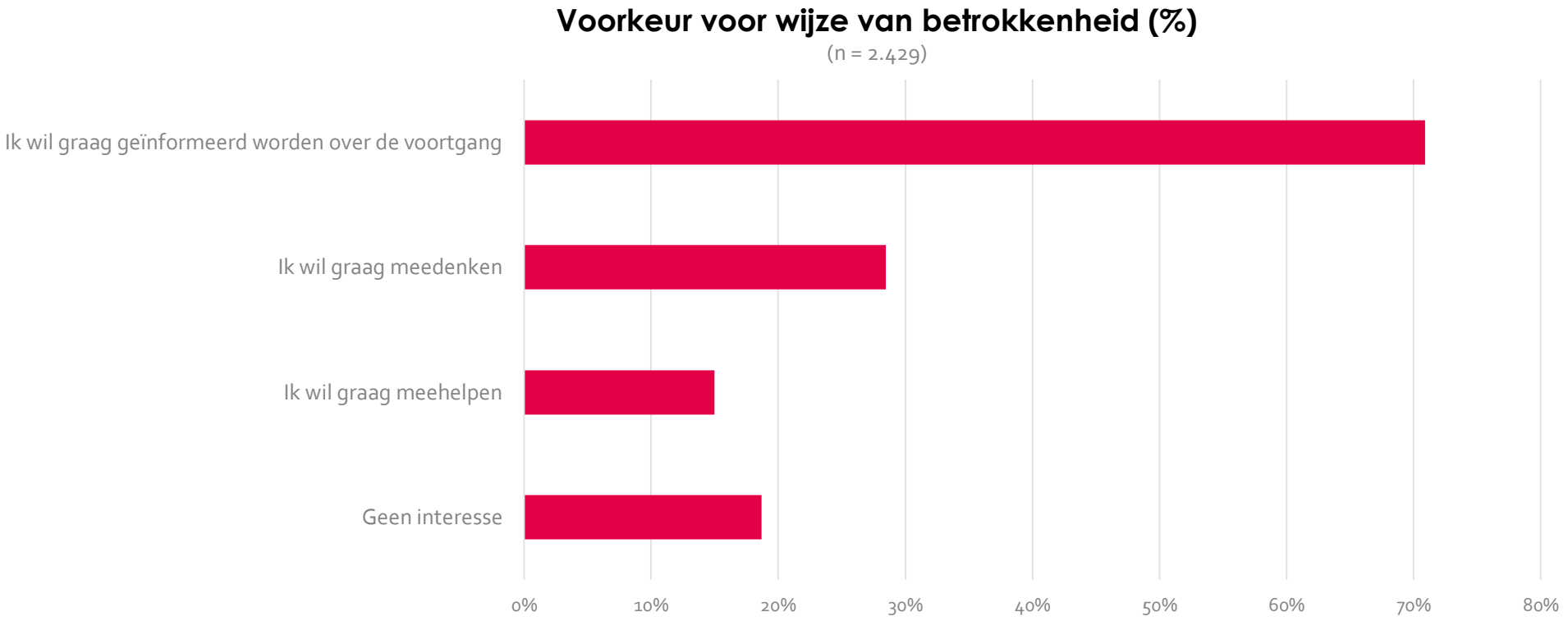

Resultaten

Informatiebehoefte

70% van de respondenten wil graag geïnformeerd blijven over de voortgang van de (lokale) energietransitie

3 op de 10 wil ook graag meedenken; 15% van de inwoners wil ook graag meehelpen.

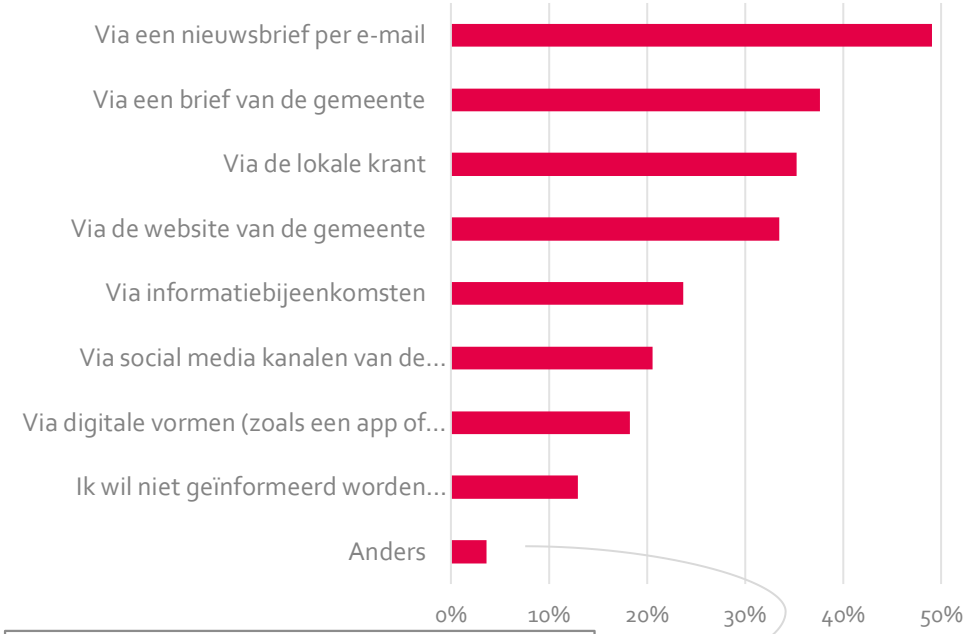

Ruim 40% van de respondenten heeft behoefte aan informatie over leningen en/of subsidies

Mail en brief zijn het meest gewenste communicatiemiddel. Slechts 1 op de 5 wil geïnformeerd worden via digitale vormen.

Hoe willen inwoners geïnformeerd worden (%)

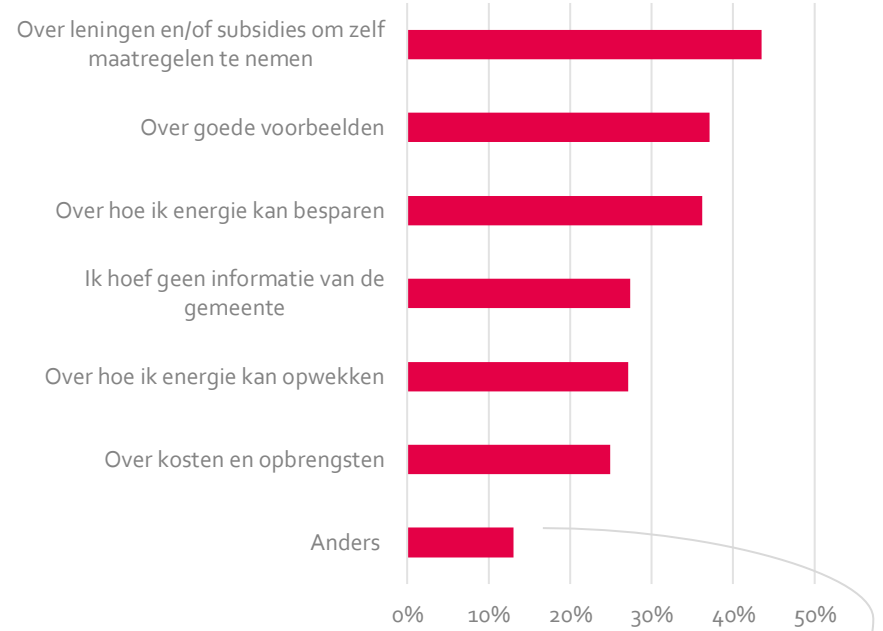
(n = 2.429)

o.a. via buurtverenigingen, via een op te richten burgerraad of via energie-/transitie ambassadeurs

Waarover willen inwoners geïnformeerd worden (%)

(n = 2.429)

o.a. totaalplan van de gemeente over de TVW, informatie aan VVE's/woningcorporaties/huurbazen, informatie over wijkplannen 'van het gas af' en informatie over collectieve regelingen

Resultaten

Open vragen

11% van de respondenten heeft een opmerking of suggestie genoemd

Deze opmerkingen en suggesties gaan voornamelijk over de volgende onderwerpen:

- **Meer aandacht voor kernenergie, waterstof en energieopslag**
  "Ik mis de optie kernenergie"
  "Ik zou heel graag waterstof als energie bespreekbaar maken. Het leidingnet is in heel het land beschikbaar. Je hoeft niet zoveel aan het landschap te veranderen"

- **Meer behoefte aan duidelijkheid over plannen en visie van de gemeente**
  "Ja, ik vind dat de hele transitie (van het gas af) communicatief duidelijker naar ons als burgers toe in beeld moet worden gebracht. Er is nu heel veel onduidelijkheid op dit punt, en er gaan de vreemdste verhalen daardoor in de rondte"
  "Ik mis de vraag: Vindt u dat de gemeente een duidelijke visie en een lange termijnsplan heeft?

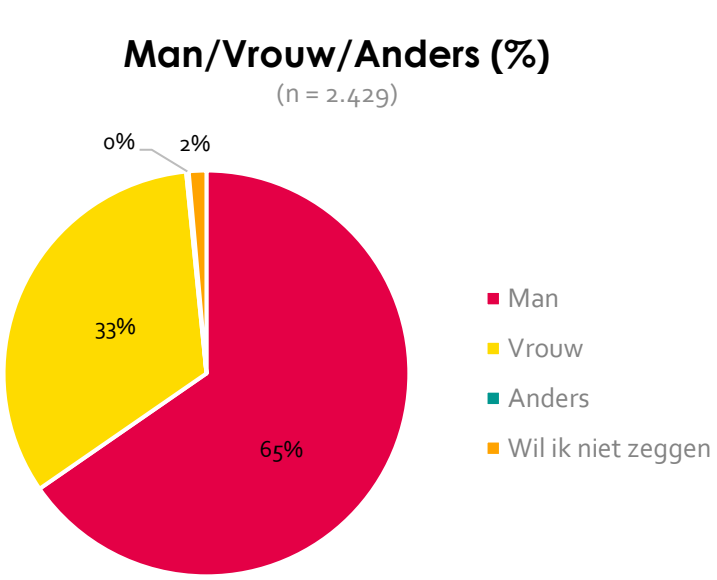
- **Beperkingen van huurders om maatregelen te nemen en de rol van Verenigingen van Eigenaren (VVE) in de energietransitie**
  "Voor verenigingen van eigenaren: in hoeverre kan een gemeente hierin ondersteunen?'
  "Ik weet niet hoe het zit met de verhuurder, of deze wil meewerken. Dubbelglas, andere Cv-ketel, enz.".

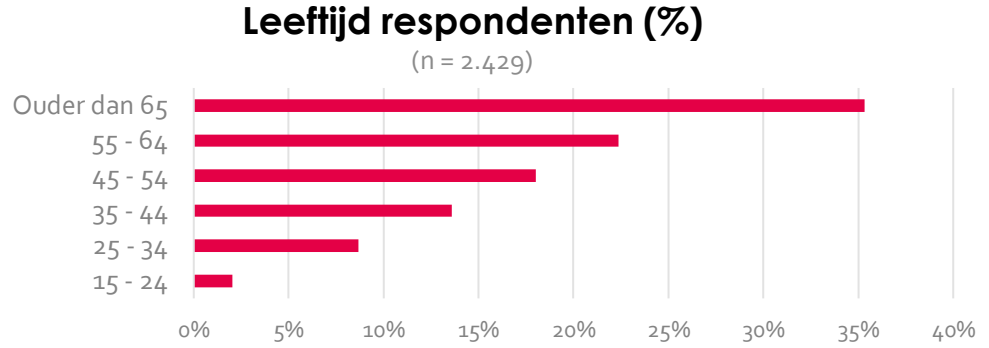
Resultaten

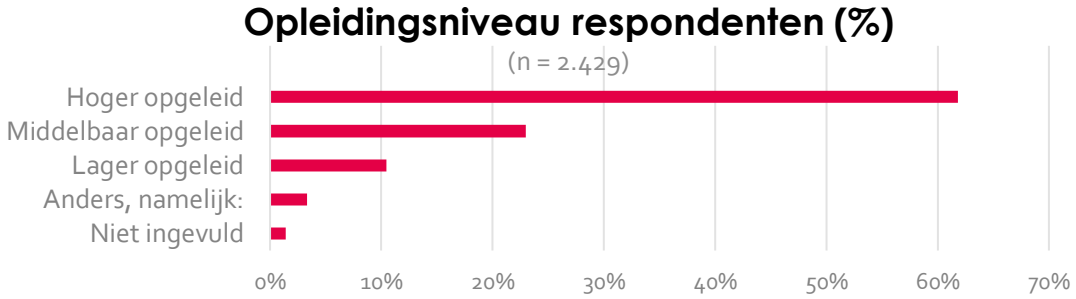
Persoonskenmerken

Kenmerken van de respondenten: geslacht, leeftijd en opleidingsniveau

Verschillende groepen in de samenleving zijn vertegenwoordigd o.b.v. geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Wel is een oververtegenwoordiging vast te stellen van oudere, mannelijke en hoogopgeleide inwoners. De resultaten dienen in dit licht bezien te worden.

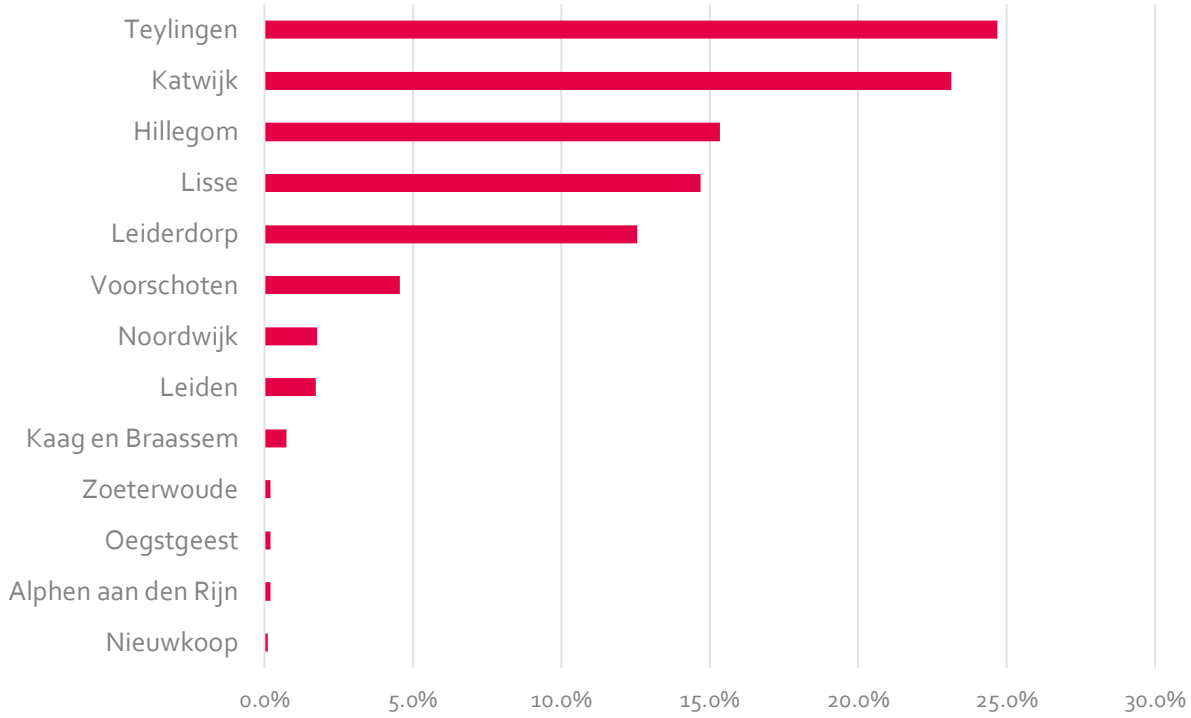

Kenmerken van de respondenten: woonplaats

Niet alle gemeenten in de regio Holland Rijnland zijn goed vertegenwoordigd in de resultaten van deze vragenlijst. Dit komt omdat enkele gemeenten de vragenlijst niet hebben uitgezet via hun eigen communicatiekanalen, of hebben deze beperkt onder de aandacht gebracht.

Woonplaats (%)

Woonplaats (n)

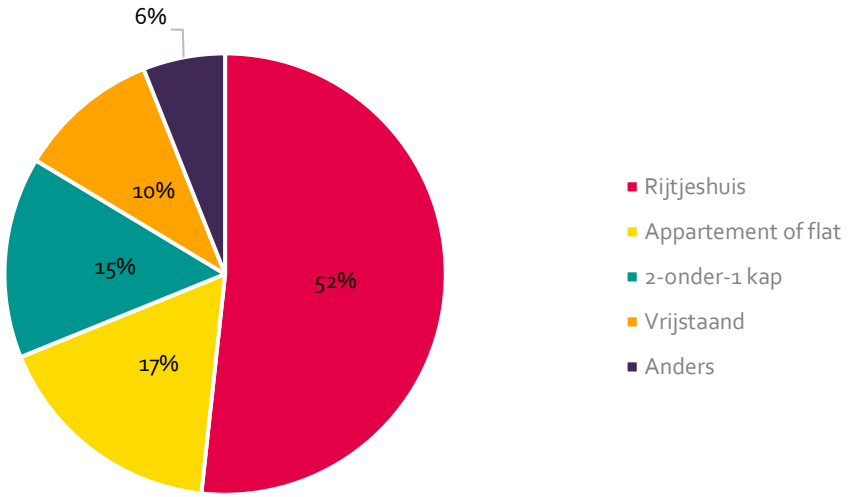
Woonplaats	Aantal respondenten
Teylingen	600
Katwijk	562
Hillegom	373
Lisse	357
Leiderdorp	305
Voorschoten	111
Noordwijk	43
Leiden	42
Kaag en Braassem	18
Zoeterwoude	5
Oegstgeest	5
Alphen aan den Rijn	5
Nieuwkoop	3

Kenmerken van de respondenten: woonsituatie

Het gros van de respondenten woont in een koophuis. Dit heeft invloed op de resultaten van de vragenlijst, aangezien inwoners die in een koophuis wonen meer mogelijkheden hebben om duurzaamheidsmaatregelen te treffen.

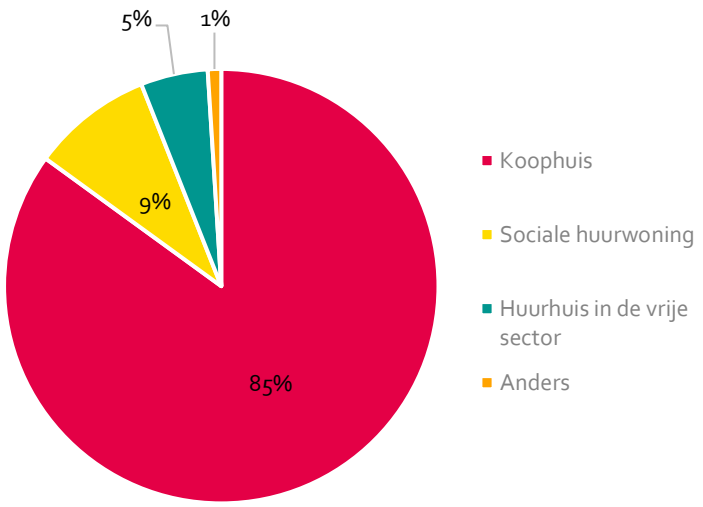
Type woning (%)

(n = 2.429)

Koophuis of huurhuis (%)

(n = 2.429)

Proximities-analyse

Proximities-analyse

De meningen over klimaatverandering en de energietransitie lopen uiteen. Waar de ene respondent groot voorstander is van het lokaal opwekken van duurzame elektriciteit, is dit voor de andere respondent uit den boze. En waar de ene respondent zelf al energie bespaart, is de andere respondent nog afwachtend. Omdat er zoveel verschillende meningen zijn is het lastig om met een enkele boodschap inwoners te benaderen over de lokale en regionale energietransitie.

Met een proximities-analyse wordt duidelijk welke karakteristieke doelgroepen te onderscheiden zijn in de pool van respondenten. Uitgangspunt van een proximities-analyse is dat gezocht wordt naar clusters van respondenten die vergelijkbare antwoorden geven. De resultaten van de proximities-analyse biedt aanknopingspunten om een doelgroepgerichte communicatie- en participatiestrategie voor de RES-regio Holland-Rijnland te ontwikkelen.

Aanpak
De proximitites-analyse gebruikt de antwoorden die respondenten hebben gegeven op vragen uit de vragenlijst, en vergelijkt deze met elkaar. Respondenten die dezelfde antwoorden hebben gegeven komen samen in een groep terecht. Voor de clustering is gekeken naar de antwoorden die respondenten hebben gegeven op de onderstaande onderwerpen:

- Stellingen over klimaatverandering
- Stellingen over energievoorziening
- Voorkeuren voor duurzame energiebronnen
- Voorwaarden voor het plaatsen van windmolens
- Voorwaarden voor het plaatsen van zonnevelden
- Maatregelen die respondenten reeds hebben genomen
- Maatregelen die respondenten van plan zijn te nemen

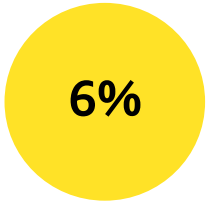
Het gaat hier dus zowel om meningen als gedragingen.

Resultaat
Het resultaat van de proximities-analyse laat vijf groepen respondenten zien. Elke groep kenmerkt zich door een eigen houding in combinatie met het wel/niet (willen) nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Een deel van de respondenten is niet in te delen in één van deze vijf groepen. Dit betreft 13% van de respondenten. De vijf doelgroepen zijn als volgt:

- Koplopers (6%)
- Welwillenden (26%)
- Middenmoters (28%)
- Twijfelaars (6%)
- Tegenstanders (21%)

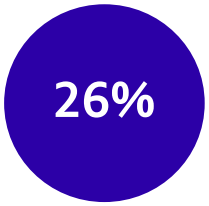
Hierna zullen we de verschillen tussen de groepen laten zien. Daarbij kijken we hoe de groepen scoren op de genoemde onderwerpen. Ook is gekeken naar de verschillen voor achtergrondkenmerken zoals leeftijd, opleiding, geslacht en soort woning waarin zij wonen. Tot slot besteden we aandacht aan de communicatievoorkeuren van de verschillende groepen.

Vijf groepen respondenten

Koplopers: *"Ik wil een huis kopen en deze zo zelfvoorzienend mogelijk maken"*

Deze groep voelt zich erg verantwoordelijk om hun steentje bij te dragen aan het beperken van klimaatverandering. Men is ondernemend, en ziet graag dat wordt ingezet op innovatieve technieken om de klimaatdoelen te bereiken. Het is de groep die veruit het meest positief is over het plaatsen van windmolens. Ook hebben ze vaak zelf al maatregelen genomen. In deze groep zitten relatief veel hoger opgeleiden. Zij hebben ook relatief vaak een koopwoning.

Welwillenden: *"Laten wij wel goed bedenken welk landschap en welke zee wij achterlaten voor onze kleinkinderen."*

Men is zich bewust van de gevolgen van klimaatverandering, maar is huiverig voor het gebruik van verschillende duurzame energiebronnen. Ze maken zich met name zorgen over het effect van zonne- en windprojecten op het landschap en de natuur. Wel hebben ze zelf al veel gedaan om energie te besparen, zoals het isoleren van het eigen huis. Ze hebben nog weinig aanvullende plannen. Deze groep is gemiddeld genomen relatief oud. Mensen in deze groep wonen vaak in een koop- of rijtjeshuis.

Middenmoters: *"Hopen dat er goed over nagedacht is en wordt; gaat vaak fout met grote projecten*

Tot deze groep behoren de respondenten die eigenlijk geen uitgesproken mening hebben over de bevraagde thema's. Ze staan aan de zijlijn, en verdiepen zich niet echt in de energietransitie. Het gros van deze groep heeft al wel enkele eenvoudige energiebesparende maatregelen getroffen, maar daar is het bij gebleven. Ze zijn ook niet van plan om veel actie te ondernemen. Deze groep kenmerkt zich ook niet door speciale achtergrondkenmerken.

6%

Twijfelaars: *"Een hoop mensen zitten vooral met het kostenplaatje"*

De Twijfelaars zijn zich bewust van de urgentie om iets te doen, en zijn ook van mening dat ze invloed kunnen uitoefenen op het beperken van klimaatverandering. Als het gaat om de voorwaarden die deze groep stelt voor het plaatsen van zonnevelden en windmolens, zie je verschillen met de groep Tegenstanders.

Hoewel de verschillen klein zijn, valt op te merken dat de Twijfelaars het relatief minder belangrijk vinden wanneer ze uitkijken op windmolens en/of zonnevelden, of dat zonnevelden op landbouwgrond worden geplaatst. Tegelijkertijd vinden ze het relatief meer belangrijk – in vergelijking met de Tegenstanders – dat ze financieel kunnen meeprofiteren met een lokaal energieproject, zij het een windmolen of een zonneveld.

De Twijfelaars hebben zelf nog weinig maatregelen genomen. Wel is het de groep met de meeste plannen voor de toekomst, zoals het plaatsen van zonnepanelen op eigen dak of het isoleren van het eigen huis. Deze groep is gemiddeld relatief jong en woont doorgaans in een rijtjeshuis dat is gehuurd.

21%

Tegenstanders: *"De nadelen van wind en zon zijn enorm. Tevens inefficiënt. Onzinnige plannen."*

Deze groep ziet klimaatverandering veel minder als bedreiging voor de mens en maakt zich ook weinig zorgen over de gevolgen. Voor hen is het meest belangrijk dat energie beschikbaar is. Of het duurzaam of lokaal wordt opgewekt, maakt hen weinig uit. Als windmolens en zonnevelden er echt moeten komen, willen ze deze installaties tenminste niet zien.

Zelf hebben ze vrijwel geen maatregelen genomen om energie te besparen of duurzaam op te wekken. Dit zijn ze ook niet van plan. Deze groep is gemiddeld relatief laag opgeleid en woont relatief vaak in een huurflat of appartement.

Doelgroepen in beeld

Het netwerk (zie volgende pagina) laat zien hoe de verschillende groepen zich tot elkaar verhouden. Elk bolletje stelt een respondent voor. Een lijn tussen twee bolletjes betekent dat de twee respondenten vergelijkbare antwoorden hebben gegeven. Hoe dichter twee bolletjes bij elkaar staan, hoe vergelijkbaarder hun antwoorden. Hoe verder twee bolletjes van elkaar verwijderd zijn, hoe minder vergelijkbaar hun antwoorden.

Het figuur laat zien dat de groepen zich min of meer langs één dimensie uitstrekken: van Koplopers en Welwillenden aan de linkerkant tot Twijfelaars en Tegenstanders aan de rechterkant.

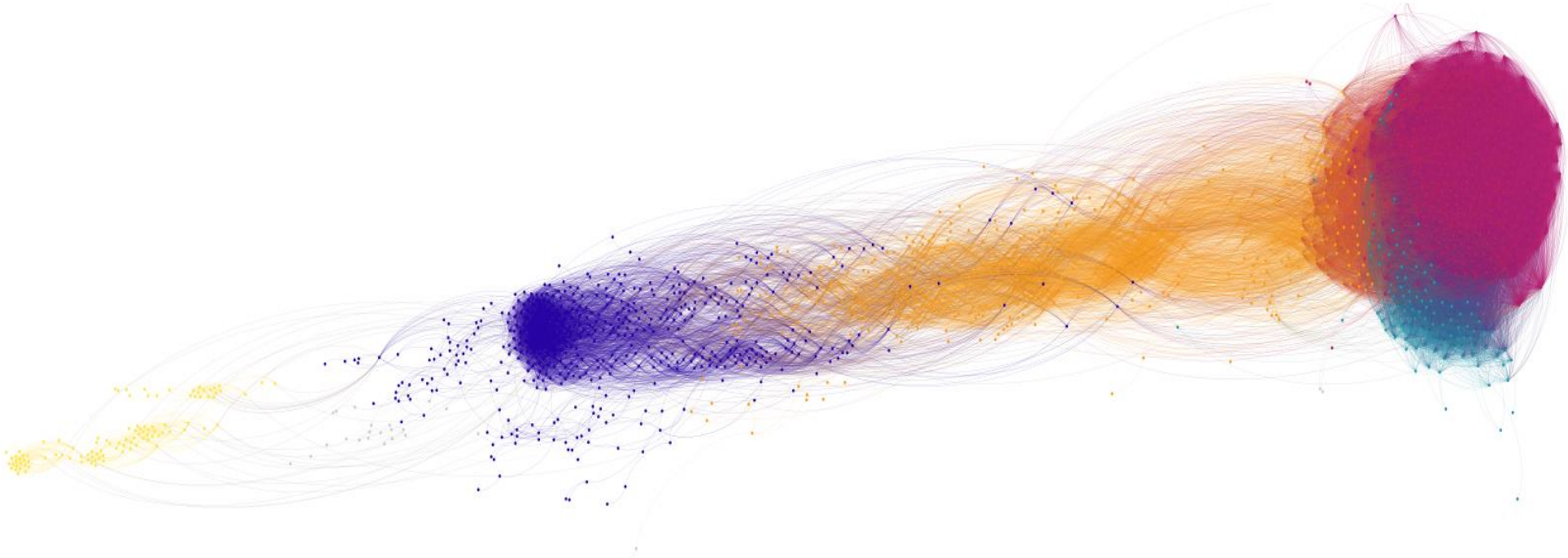
Communicatie en participatie
Op basis van deze proximities-analyse is het mogelijk om aanknopingspunten te beschrijven voor een doelgroepgerichte communicatie- en participatiestrategie voor de RES-regio Holland-Rijnland.

We hebben per doelgroep gekeken of er verschillen zijn waarover en hoe ze graag door de gemeente worden geïnformeerd. Voor de onderwerpen waarover de verschillende groepen graag worden geïnformeerd zijn de volgende verschillen gevonden:

- De groep Welwillenden geeft het duidelijkst aan geïnformeerd te willen worden over onderwerpen als opwek, kosten en mogelijkheden voor subsidie.
- De groep Middenmoters zegt graag geïnformeerd te willen worden over mogelijkheden om energie op te wekken.
- De groep Twijfelaars hebben relatief meer behoefte aan informatie over leningen en/of subsidies om zelf maatregelen te nemen
- De groep Koplopers is minder geïnteresseerd in mogelijkheden om te besparen (mogelijk omdat ze hier al van op de hoogte zijn)

Voor wat betreft de manier waarop de groepen geïnformeerd willen worden zijn de verschillen klein.

- Wel is duidelijk dat de groep Tegenstanders doorgaans veel minder geïnteresseerd is in informatie van de gemeente over de energietransitie. Een brief lijkt nog de beste optie. Ook zijn zij duidelijk tegen een app als communicatiemiddel.
- De groepen Koplopers en Twijfelaars zijn juist wel geïnteresseerd in een dergelijke app.
- De groep Middenmoters hebben geen specifieke informatiebehoefte, alhoewel ze doorgaans een lichte voorkeur hebben voor bijeenkomsten en relatief minder vaak aangeven dat ze informatie via de website van de gemeente willen.

think. do. connect.

E:M+MA.
Wijnhaven 88
2511 GA Den Haag
070 - 87 00 460
info@emma.nl
www.emma.nl
Volg ons op Facebook, Twitter en LinkedIn